

Kommunal- og Moderniseringsminister
Jan Tore Sanner
Postboks 8112
0032 Oslo

Vår dato: 25.01.2017

TEK17: Svekket tilgjengelighet er dårlig samfunnsplanlegging

Regjeringen har foreslått å endre forskriften til plan- og bygningsloven (TEK) for å gjøre det enklere og rimeligere å bygge boliger. Forslaget innebærer, blant mye annet, innskrenkede arealkrav, flere dørterskler, brattere ramper og reduserte krav til lysforhold og luminanskontrast – alt sammen forhold som reduserer den fysiske tilgjengeligheten. Vi som har skrevet under dette brevet er bekymret. Vi er av den oppfatning at DiBK, som skal jobbe for boligkvalitet, har utarbeidet et forslag som går i motsatt retning og som vil svekke boligkvaliteten i Norge. Dette beklager vi sterkt. Vi har derfor valgt å sende dette brevet som en felles reaksjon på regjeringens forslag, i tillegg til hver våre høringsvar.

Vi trenger tilgjengelige boliger

Tekniske forskrifter skal underbygge formålsparagrafen i Plan- og bygningsloven hvor det heter «loven skal fremme bærekraftig utvikling for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner». Samtidig understrekes det i formålsparagrafen at «prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak.» Vi er tilfreds med at regjeringen i forslaget til nye tekniske forskrifter fastholder at prinsippet om universell utforming skal stå fast. Samtidig vil vi hevde at regjeringen med de foreslåtte endringer til arealkrav, stigningsforhold, lysforhold og luminanskontrast nettopp bryter med dette grunnleggende prinsippet. Hvis de foreslåtte endringene blir vedtatt, vil det aldri ha blitt stilt dårligere målkraft til tilgjengeligheten i boliger i Norge. Dette vil i så fall være et skritt i helt feil retning. I dag er andelen tilgjengelige boliger bare 10 prosent, og det er mange som strever med å fungere i de boligene som finnes. Vi trenger flere, ikke færre, tilgjengelige boliger.

Universell utforming gir god bokkvalitet gjennom tilgjengelighet og omgivelser som er trygge og praktiske å bruke. Den såkalte snusirkelen for rullestoler var i utgangspunktet ikke bare et mål på tilgjengelighet for funksjonshemmede, men også en dimensjonerende faktor for god bokkvalitet. En bokkvalitet som kommer oss alle til gode, men som er særlig viktig for de mange som ikke kan løpe opp tre etasjer med fire handleposer i hendene eller som trenger ekstra plass på badet til rullator, stullebord, barnevogn eller rullestol. En bokkvalitet som gjør at vi alle kan bo godt, besøke hverandre og ha valgmuligheter på boligmarkedet.

Bryter med vedtatt politikk

Gjennom flere offentlige dokumenter har regjeringen uttrykt en visjon om at samfunnet skal ha plass til alle. Den har også sagt klart og tydelig at universell utforming er et viktig virkemiddel for at folk skal kunne fungere i en egnet bolig og delta i samfunnet som vanlige innbyggere. Blant annet er det i St. Meld. 17 (2012-2013) sagt: «...alle skal bo trygt og godt og at boligen er en ramme for sosialt liv og gir tilhørighet til et nærmiljø og lokalsamfunn. Rundt 150 000 personer regnes som vanskeligstilt på boligmarkedet. Dette gjelder personer uten egen bolig, personer som står i fare for å miste boligen sin, personer som bor i uegnet bolig eller bomiljø.»

I Meld.St. 29 (2012-2013) sies følgende: Bedre tilrettelegging av boliger og omgivelser, ny teknologi og nye faglige metoder gir folk muligheten til å klare hverdagslivet lenger på egenhånd. Denne meldingen peker derfor på de mulighetene som ligger i å:

- gjøre eksisterende boliger og omgivelser funksjons- og aldersvennlige gjennom universell utforming
- ta i bruk ny velferdsteknologi (...)
- legge større vekt på mestring og hverdagsrehabilitering

Norge har vedtatt en menneskerettighetskonvensjon som sier at funksjonshemmede har rett til en tilfredsstillende boligsituasjon for seg selv og sin familie. Myndighetene har vært opptatt av at den økende andelen eldre vi kommer til å få i samfunnet vårt, skal kunne bo hjemme og klare seg selv lengst mulig. Ikke bare fordi de eldre helst vil dette selv, men også fordi det er god samfunnsøkonomi. Hvis regjeringen nå vedtar de foreslåtte kravene, bryter den med sine egne intensjoner, forpliktelser og mål.

Svakt kunnskapsgrunnlag

Departementet gir uttrykk for at de nye kravene ivaretar de fleste av oss. De bygger på undersøkelser fra Gjøvik som flere ganger har blitt kritisert for å være for lite grundige og som spriker med folks egne erfaringer. Mange funksjonshemmede vil få problemer med å snu rullestolen sin med de innsnevrede arealkravene man nå vil innføre. Når det gjelder forslaget til snusirkler i studentboliger, registrerer vi at Departementet selv skriver at «Forslaget kan innebære ekskludering av en liten gruppe potensielle beboere (brukere av elektrisk rullestol)» og det er ingen nyhet at dørterskler og små baderom kan være en uoverkommelig hindring innendørs for mange eldre.

Det dreier seg om oss alle

Med departementets forslag, innskrenkes også betydningen av universell utforming radikalt. Hele befolkningsgrupper tas her ut av den normen som er definert som «alle». Funksjonshemmede teller ikke lenger, og det gjør heller ikke alle de eldre som er skrале til bens. Vi vil minne om at dette ikke kun dreier seg om noen få mennesker, noen «andre», som enkelt kan defineres ut, som kan settes i omsorgsbolig eller flyttes på institusjon. Det dreier seg om oss alle - om deg og meg. Hvem som helst av oss kan brenke et ben eller få et funksjonshemmet barn, og forhåpentligvis blir vi eldre en dag. Og med stadig flere eldre, blir også antall rullestolbrukere flere i fremtiden. Boligene må være innrettet slik at de kan benyttes gjennom alle livets faser. De må fremme sosial deltagelse, og være konstruert slik at det er mulig å ta imot besøk uavhengig av funksjonsnivå.

Dårlig samfunnsplanlegging

I forbindelse med endringsforslaget i TEK 10 i 2014 uttalte Likestillingsombudet. «Tilgjengelighet er et viktig likestillingstiltak, tilgjengelighet er en menneskerett og tilgjengelighet er avgjørende for den enkeltes frihet, men tilgjengelighet er også samfunnsøkonomi. Universell utforming er et samfunnsgode og en markedstilpasning.»

Det er gjentatte ganger vist at om en prøver å spare bygge-kostnader ved å redusere boligkravene, får man økte utgifter på andre områder. Går man på akkord med bokvaliteten, er det altså ikke bare urimelig overfor dem som blir direkte rammet. Det er også dårlig samfunnsøkonomi og lite framtidsrettet. Forestillingen om at det er så dyrt å bygge tilgjengelig, som ble presentert av boligbransjen selv for noen år siden, er for øvrig grundig tilbakevist. Flere utredninger har konkludert med at prisen for god bokvalitet ikke trenger å være så høy, hvis man planlegger riktig fra begynnelsen av.

En fersk rapport fra Ipsos som er gjennomført på vegne av DiBK viser dessuten at stadig flere, både i kommuneforvaltningen og i bygge-bransjen ser verdien av å bygge universelt. Vi finner det svært uheldig at Regjeringen nå sår tvil om nødvendigheten om god tilgjengelighet og et samfunn lagt til rette for menneskelig variasjon. Endelig var samfunnet på vei til å kunne skape den bokkvaliteten mange av oss har ønsket og alle vil være tjent med. Vi ber regjeringen ta inn over seg at nåtidens samfunnsplanlegging skal sikre framtiden.

Vi vil avslutningsvis be om en skriftlig tilbakemelding på brevet og utdyper gjerne våre synspunkter i et eget møte.

Med vennlig hilsen

Arne Lein /s, forbundsleder i Norges Handikapforbund

Wenche Frogm Sellæg /s, leder i Statens Seniorråd

Harald Olimb Norman /s, generalsekretær i Pensjonistforbundet

Nils Erik Ness s/, forbundsleder i Norsk Ergoterapeutforbund

Lilly Ann Elvestad /s, generalsekretær i Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

Synne Lerhol /s, generalsekretær i Unge Funksjonshemmede

Marianne Knudsen /s, fungerende leder i Norges Handikapforbunds Ungdom

Kopi DiBK Postboks 8742 Youngstorget, 0028 OSLO